

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 319/2020-35

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 8. septembra 2020 v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša a zo sudcov Ladislava Duditša a Libora Duľu (sudca spravodajca) prerokoval ústavnú sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpenej advokátskou kanceláriou IURISTICO s. r. o., Cimborkova 13, Košice, v mene ktorej koná konateľ a advokát JUDr. Matej Kukura, PhD., vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava II v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C 298/1999 v spojení s postupom Krajského súdu v Bratislave v odvolacom konaní vedenom pod sp. zn. 7 Co 103/2019 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDACTED] na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava II v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C 298/1999 porušené boli.

2. [REDACTED] priznáva finančné zadost'učinenie v sume 6 000 € (slovom šesťtisíc eur), ktoré jej je Okresný súd Bratislava II povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. Okresný súd Bratislava II je povinný uhradiť [REDACTED] trovy konania v sume 675,43 € (slovom šesťstosedemdesiatpäť eur a štyridsaťtri centov) na účet jej právneho zástupcu advokátskej kancelárie IURISTICO s. r. o., Cimborkova 13, Košice, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Sťažnostná argumentácia

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. IV. ÚS 319/2020-12 z 1. júla 2020 prijal na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej advokátskou kanceláriou IURISTICO s. r. o., Cimborkova 13, Košice, v mene ktorej koná konateľ a advokát JUDr. Matej Kukura, PhD., vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava II (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C 298/1999 (ďalej aj „napadnuté konanie okresného súdu“) v spojení s postupom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) v odvolacom konaní vedenom pod sp. zn. 7 Co 103/2019 (ďalej len „napadnuté konanie krajského súdu“).

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že návrhom na vydanie platobného rozkazu z 12. marca 1998 doručeným okresnému súdu 13. októbra 1998 sa [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] (ďalej len „žalobca“) domáhal od [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] ako žalovaného v 1. rade a sťažovateľky ako žalovanej v 2. rade zaplata sumy 42 783 Sk s príslušenstvom z titulu údajného dlhu žalovaných na nájomnom a za služby spojené s užívaním bytu žalobcu za obdobie od 1. novembra 1993 do 30. septembra 1998. V rámci súdneho konania bolo nariadených celkovo 6 pojednávanií, z ktorých sa uskutočnili tri pojednávania, prvé v roku 2000, druhé v roku 2015 a tretie v roku 2016. Ďalšie tri pojednávania nariadené v rokoch 2016 a 2017 sa neuskutočnili z dôvodu náhlej choroby zákonného sudcu. Okresný súd vo veci samej rozhodol až v roku 2018, teda po 19 rokoch. Následne od januára 2018 do dnešného dňa koná so zbytočnými priet'ahmi krajský súd, ktorý nariadil pojednávanie v marci 2020, avšak pre obavy žalobcu z možnosti nakazenia sa koronavírusom bolo pojednávanie zrušené a odročené na neurčito. Celková doba konania okresného súdu spolu s konaním vedeným krajským súdom trvá spolu už 21 rokov. Postup všeobecných súdov v tejto veci je tak na hrane odňatia spravodlivosti a atakuje porušenie čl. 46 ods. 1 ústavy.

3. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti uviedla, že z hľadiska kritérií, ktoré ústavný súd hodnotí pri posudzovaní, či v konaní došlo k zbytočným priet'ahom, jej právna vec patrí k štandardnej agende všeobecných súdov a nie je mimoriadne právne ani skutkovo zložitá. Rozhodujúcou otázkou, ktorú je potrebné vyriešiť, je to, či sa má predmet sporu považovať za byt alebo nebytový priestor. Rovnako postup strán sporu bol štandardný, sťažovateľka poskytovala okresnému súdu vždy maximálnu súčinnosť. Priet'ahy v danej veci je podľa názoru sťažovateľky potrebné pripísať iba na vrub vo veci konajúcim všeobecným súdom.

4. Sťažovateľka sa už 21 rokov nachádza v stave právnej neistoty týkajúcej sa svojho majetku, ako i jej ďalšej existencie v otázke uspokojovania jej základných životných potrieb.

5. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti uviedla, že súhlasí s upustením od ústneho pojednávania.

6. Sťažovateľka v petite podanej ústavnej sťažnosti navrhla, aby ústavný súd nálezom takto rozhodol:

„1. Základné právo sťažovateľky [REDAKOVANÉ] na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava II v konaní sp. zn. 18C/298/1999 porušené bolo .

2. Základné právo sťažovateľky [REDAKOVANÉ] na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Krajského súdu v Bratislave v konaní sp. zn. 7Co/103/2019 porušené bolo .

3. Ústavný súd Slovenskej republiky prikazuje Krajskému súdu v Bratislave v konaní sp. zn. 7Co/103/2019 konať bez zbytočných prietáhov.

4. Ústavný súd Slovenskej republiky priznáva sťažovateľke [REDAKOVANÉ] finančné zadosťučinenie vo výške 19 000 €, ktoré je jej Okresný súd Bratislava II povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

5. Ústavný súd Slovenskej republiky priznáva sťažovateľke [REDAKOVANÉ] finančné zadosťučinenie vo výške 2 000 €, ktoré je jej Krajský súd v Bratislave povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

6. Sťažovateľke [REDAKOVANÉ] priznáva náhradu trov konania vo výške 450,29 €, ktorú je povinný vyplatiť spoločne a nerozdielne Okresný súd Bratislava II a Krajský súd v Bratislave na účet jej advokáta do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohoto nálezu. “

II.

Vyjadrenie odporcov a replika sťažovateľky

7. Ústavný súd 16. júla 2020 vyzval predsedníčku okresného súdu a predsedu krajského súdu na vyjadrenie k podanej ústavnej sťažnosti. V podaní krajského súdu sp. zn. 1 SprV 397/2020 z 28. júla 2020 predseda krajského súdu k veci uviedol, že „vec bola Krajskému súdu v Bratislave predložená dňa 29.04.2019 na prejednanie odvolania žalobcu

proti rozsudku Okresného súdu Bratislava II č. k. 18C/298/1999-684 zo dňa 17.1.2018, v spojení s opravným uznesením Okresného súdu Bratislava II č. k. 18C/298/1999-690 zo dňa 09.04.2018. Vec bola pridelená na prejednanie a rozhodnutie odvolaciemu senátu 7Co v zložení JUDr. Blanka Podmajerská, Mgr. Adela Unčovská a JUDr. Mariana Harvancová (referujúci sudca).

Odvolací súd v súlade s ustanovením § 374 zákona Č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok úpravou referujúceho sudcu zo dňa 02.10.2019 doručoval žalobcu zo dňa 23.03.2019 právnenému zástupcovi žalovaného 1/ a žalovanej 2/ a úpravou zo dňa 19.12.2019 nariadil doručiť podanie právneho zástupcu žalovaného 1/ zo dňa 10.12.2019 právnenému zástupcovi žalobcu a žalovanej 2/. Následne odvolací súd úpravou zo dňa 17.02.2020 vo veci nariadil pojednávanie na deň 18.03.2020 o 10,00 hod., ktoré bolo na žiadosť právneho zástupcu žalobcu z dôvodu aktuálnej situácie na území Slovenskej republiky, týkajúcej sa opatrení na zastavenie šírenia prenosného ochorenia COVID-19 a s ohľadom na vek žalobcu, uznesením č. k. 7Co/103/2019-932 zo dňa 16.03.2020 odročené na termín 22.04.2020, S ohľadom na pretrvávajúcu situáciu na území Slovenskej republiky týkajúcu sa opatrení na zastavenie šírenia prenosného ochorenia COVID-19, s ohľadom na vek žalobcu ako aj odporúčanie predsedu Krajského súdu v Bratislave, odvolací súd uznesením č. k. 7Co/103/2019-937 zo dňa 30.3.2020, odročil odvolacie pojednávanie nariadené na deň

22.04.2020, nariadil na prejednanie veci nový termín odvolacieho pojednávania na deň 17.06.2020, na ktorom vec prejednal a rozhodol. Písomné vyhotovenie rozsudku Krajského súdu v Bratislave č. k. 7 Co/103/2019-957 zo dňa 17.6.2020, bolo spoločne so spisom doručované v zákonnej lehote súdu prvej inštancie na ďalší postup (jeho doručovanie stranám sporu) úpravou referujúceho sudcu zo dňa 29.06.2020.

Pokiaľ ide o postup senátu 7Co v danej veci, JUDr. Podmajerská skonštatovala, že tento bol ovplyvňovaný objektívnymi okolnosťami, tzn. počtom a skladbou vecí pridelených na prejednanie senátu 7Co v stave k 29.04.2019 (kedy označená vec napadla na odvolací súd) a od marca 2020 do 17.06.2020 aj objektívnymi okolnosťami súvisiacimi so šírením COVID - 19, pre ktoré bol nútený odvolací súd opakovane pristúpiť k odročovaniu už nariadeného pojednávania.“.

Súčasne predseda krajského súdu oznámil, že netrvá na ústnom prerokovaní veci pred ústavným súdom.

8. Predsedníčka okresného súdu v podaní sp. zn. Spr 65/2020 z 23. júla 2020 skonštatovala, že „po oboznámení sa s obsahom súdneho spisu uvádzam, že návrh na vydanie platobného rozkazu bol na tunajší súd podaný dňa 13.10.1998, pričom súd začal vykonávať úkony v spise v tom čase priebežne, konanie však bolo prerušené v období od 17.01.2000 do 20.08.2007 a následne od 13.02.2013 do 01.08.2014. Rozsudok tunajší súd vyhlásil dňa 17.01.2018. Nepopieram, že predovšetkým v čase pred rozhodnutím súdu vo veci bolo pojednávanie viackrát odročené zo zdravotných dôvodov sudcu, v súčasnosti už konajúci sudca nie je sudcom tunajšieho súdu z dôvodu odchodu do starobného dôchodku. Vec bola v zmysle rozvrhu práce (Dodatok č. 5) náhodným výberom pridelená na prejednanie novému zákonnému sudcovi.

V súčasnej dobe sa účastníkom konania doručuje rozhodnutie Krajského súdu Bratislava.

Oznamujem Vám, že netrvám na ústnom pojednávaní ústavného súdu a súhlasím s jeho upustením.“.

9. Ústavný súd zaslal právnenému zástupcovi sťažovateľky vyjadrenie okresného súdu a vyjadrenie krajského súdu na vedomie s možnosťou vyjadriť sa. Právny zástupca sťažovateľky v podaní z 20. augusta 2020 k veci uviedol:

„1. Z vyjadrenia Okresného súdu Bratislava II je zrejmé, že okresný súd nepopiera priedaň v súdnom konaní. Sám uvádza, že pojednávania boli v predmetnej veci viackrát odročované, a to najmä zo zdravotných dôvodov sudcu. Zároveň okresný súd poukazuje aj na zmenu sudcu v priebehu konania. Tieto skutočnosti však rozhodne nemôžu mať negatívny dopad na mňa ako stranu sporu domáhajúcu sa ochrany svojich práv, nakoľko v zmysle Ústavy SR č. 460/1992 Zb. v znení neskorších predpisov má každý právo na súdnu ochranu a na to, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných priedaňov.

2. V konkrétnom prípade sa rozhodne nejedná o vec zložitého právneho posúdenia, ale práve naopak, o vec patriacu do štandardnej agendy všeobecných súdov. Napriek tomu súdy dvadsaťjeden rokov rozhodovali o nároku žalobcu na zaplatenie sumy 42 783 Sk (1 420,14 €) s príslušenstvom, z titulu údajného dlhu žalovaných na nájomnom a za služby spojené s užívaním bytu žalobcu za obdobie od 1. novembra 1993 do 30. septembra 1998. Na základe uvedeného je zrejmé, že v danom prípade súdy svojim nesústređeným postupom

zavinili prietahy v konaní. To má za následok, že som sa viac ako dvadsaťjeden rokov nachádzala v stave právnej neistoty ohľadom mojich majetkových pomerov...

... 4. Odôvodnenie krajského súdu, že neprimeraná dĺžka odvolacieho konania je ovplyvnená počtom a skladbou vecí celkovo pridelených na prejednanie senátu 7Co, je neobstojné. Personálnotechnické nedostatky na strane súdu za žiadnych okolností nemôžu ospravedlniť prietahy v konaní a poškodzovanie sťažovateľky ako strany sporu domáhajúcu sa ochrany práv na súde...

... 8. Rozhodovanie veci po dobu dvadsaťjeden rokov predstavuje za daných okolností skutočne extrémnu dĺžku súdneho konania, a teda zásadný zásah do základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky. V rámci svojej judikatúry ústavný súd dokonca zastáva názor, že v takýchto prípadoch, kedy je dĺžka konania sama o sebe výrazne neprimeraná, ba dokonca až extrémna, nie je nevyhnutné hodnotiť základné kritéria (zložitosť veci, správanie účastníkov konania, postup súdu) pre posúdenie toho, či v danom prípade došlo k porušeniu čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky. Neprimeraná dĺžka konania totiž sama o sebe, odhladnuc od akýchkoľvek faktorov, má za následok porušenie čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky. V takýchto prípadoch sa má aplikovať zásada, že oneskorená spravodlivosť je odmietnutou spravodlivosťou.

9. V konkrétnom prípade preto porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov prerástlo až k odňatiu spravodlivosti, a teda porušeniu práva na spravodlivé súdne konanie a prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. V dôsledku týchto skutočností považujem finančné zadostučinenie zodpovedajúce výške 1000 € za každý rok trvania prietahov za primerané a opodstatnené. Bližšie odkazujem na V. časť ústavnej sťažnosti.

10. Za repliku si uplatňujem v konaní pred ústavným súdom v súlade s vyhláškou Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov nárok na náhradu trov vo výške 225,14 €, ktoré pozostávajú z odmeny za jeden úkon právnej služby (vyjadrenie) vo výške 177 €, z režijného paušálu vo výške 10,62 € a z dane z pridanej hodnoty vo výške 37,52 €.

11. *S prihliadnutím na vyššie uvedené zotrávam v celom rozsahu na mojej ústavnej sťažnosti a navrhujem, aby Ústavný súd Slovenskej republiky rozhodol v zmysle petitu ústavnej sťažnosti, s tým, že vo výroku č. 6 petitu bude namiesto sumy trov konania 450,29 € uvedená navýšená suma trov konania o predmetnú repliku, ktorá činí 675,43 €.*“

10. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože s ohľadom na predmet konania dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

III.

Právomoc ústavného súdu a ústavnoprávne východiská v judikatúre ústavného súdu a Európskeho súdu pre ľudské práva

11. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

12. Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

13. Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prieťahov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejedaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

14. Z doterajšej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že medzi obsahom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a obsahom práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03). Z tohto vyplýva, že právne východiská, na základe ktorých ústavný súd preskúmava, či došlo k ich porušeniu, sú vo vzťahu k označeným právam v zásade identické.

15. Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu je účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov (v primeranej lehote) v jeho všeobecnom poňatí odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia príslušného štátneho orgánu (II. ÚS 26/95, I. ÚS 47/96, I. ÚS 55/97, I. ÚS 57/97, I. ÚS 10/98, I. ÚS 34/99, III. ÚS 20/00, II. ÚS 12/01, I. ÚS 89/02, I. ÚS 47/03, IV. ÚS 59/03, IV. ÚS 205/03). Samotným prerokovaním veci na štátnom orgáne sa právna neistota osoby neodstráni. Ústavné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov (v primeranej lehote) sa splní až právoplatným rozhodnutím štátneho orgánu, na ktorom sa osoba domáha odstránenia právnej neistoty týkajúcej sa svojich práv (pozri napr. II. ÚS 26/95, I. ÚS 47/96, II. ÚS 22/96, II. ÚS 48/96, I. ÚS 55/97, I. ÚS 57/97, I. ÚS 92/97 a I. ÚS 10/98). Ústavný súd v tejto súvislosti opakovane zdôraznil, že čl. 48 ods. 2 ústavy v relevantnej časti ustanovuje imperatív, ktorý platí pre všetky súdne konania a ktorý vyjadruje predovšetkým záujem o to, aby sa čo najskôr odstránil stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia súdu, pretože jeho predlžovanie sa môže v konečnom dôsledku prejaviť ako odmietnutie výkonu spravodlivosti (PL. ÚS 25/01).

16. V praxi sa vyskytujú aj prietahy, ku ktorým dochádza až po vydaní rozhodnutia, pretože síce už bolo v konaní rozhodnuté, avšak rozhodnutie nebolo sťažovateľovi doručené, resp. nenadobudlo právoplatnosť. Je preto potrebné skúmať aj dĺžku konania, ktoré nebolo právoplatne skončené, hoci prípadne už mohlo byť vo veci rozhodnuté [rozsudky Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vo veciach Zarembová proti Slovenskej republike z 23. 11. 2010, bod 19, Sirotňák proti Slovenskej republike z 23. 12. 2010, bod 28, Bubláková proti Slovenskej republike z 15. 2. 2011, bod 18].

17. Ústavný súd teda akcentuje, že pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza zo svojej konštantnej judikatúry, v súlade s ktorou „odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov“ (I. ÚS 24/03, II. ÚS 66/03, IV. ÚS 15/03), pričom „tento účel možno zásadne dosiahnuť právoplatným rozhodnutím“ (III. ÚS 127/03). Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

18. K základným povinnostiam súdu a sudcu patrí preto aj povinnosť zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník, resp. strana konania obrátila na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Táto povinnosť súdu a sudcu do 30. júna 2016 vyplývala z ustanovení Občianskeho súdneho poriadku (najmä z § 6, § 100 ods. 1, § 117 ods. 1 a § 119 ods. 1) a s účinnosťou od 1. júla 2016 vyplýva z ustanovení Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), najmä z jeho čl. 17 a § 157 ods. 1. Podľa čl. 17 CSP súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb a podľa § 157 ods. 1 CSP súd postupuje v konaní tak, aby sa mohlo rozhodnúť rýchlo a hospodárne, spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania.

19. Prietahy v konaní či nečinnosť orgánu verejnej moci sú ústavným súdom hodnotené ako iný zásah orgánu verejnej moci, ktorý môže byť jedno či viacrazový, protiprávny a zároveň aj protiústavný útok týchto orgánov proti základným ústavou zaručeným právam (slobodám), ktorý v čase rozhodovania ústavného súdu predstavuje významné ohrozenie právne existujúceho stavu, pričom taký útok sám osebe nie je výrazom (výsledkom) riadnej rozhodovacej právomoci týchto orgánov alebo ich riadneho postupu. Z uvedenej fakticity musí preto následne vyplývať, že dôsledkom popísaného zásahu orgánu verejnej moci (jeho pasivity) nemožno čeliť inak než ústavnou sťažnosťou a na ňu nadväzujúcim nálezom ústavného súdu.

20. Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu podľa týchto troch základných kritérií: zložitosť veci, správanie účastníka konania a postup súdu (I. ÚS 41/02, III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03, III. ÚS 247/03, IV. ÚS 272/04). Teda záver o tom, či dĺžka konania je ešte primeraná a či už nie je, možno formulovať vždy s ohľadom na faktory, ktorými bolo konanie bezprostredne ovplyvnené, pričom pri posudzovaní dôvodnosti tvrdenia o porušení základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (rovnako tak aj pri práve na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) je nutné ku každej veci pristupovať individuálne a zvažovať, či s ohľadom na okolnosti prípadu ide o prietahy neodôvodnené, t. j. či sú pričítateľné súdu. Toto právo totiž nie je dotknuté, ak sú prietahy spôsobené výlučne konaním účastníka, prípadne ak ide o vec, keď dĺžka konania zodpovedá jej zložitosti. V takých prípadoch trvanie konania istú dobu spravidla nie je nedôvodné a potreba zásahu ústavného súdu nie je daná.

21. V súlade s judikatúrou ESĽP ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa [Comingersoll S.A. (Veľká komora), Sürmeli proti Nemecku (Veľká komora), Záborský a Šmáriková proti Slovenskej republike, rovnako tak aj I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07]. Naostatok aj ESĽP vo svojich rozhodnutiach (rozsudok ESĽP vo veci H. proti Francúzsku z 24. 10. 1989, rozsudok ESĽP vo veci Katte Klitsche de la Grange proti Taliansku z 27. 10. 1994 a rozsudok ESĽP vo veci Scordino proti Taliansku č. 1 z 29. 3. 2006) viackrát vyzdvihol dôležitosť správy súdnictva bez prietáhov, ktoré môžu ohroziť jeho účinnosť a dôveryhodnosť.

22. Zbytočné prietahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty (II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08). Rovnako tak môže zapríčiniť porušenie základného práva na prerokovanie veci

bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy aj nesprávna činnosť štátneho orgánu (II. ÚS 33/99).

IV.

Posúdenie vecí ústavným súdom

Posúdenie postupu okresného súdu v napadnutom konaní

23. Konanie, v ktorom sťažovateľka vystupuje v procesnom postavení žalovanej v 2. rade a ktorého predmetom je zaplatenie nájomného a služieb spojených s užívaním bytu za obdobie od 1. novembra 1993 do 30. septembra 1998, trvá od 12. marca 1998, teda už 22 rokov. Z tejto doby bolo napadnuté konanie okresného súdu prerušené po dobu 8 rokov (od 17. januára 2000 do 20. augusta 2007 a od 13. februára 2013 do 1. augusta 2014) a 1 rok a 2 mesiace prebiehalo odvolacie konanie pred krajským súdom. Teda okresný súd v merite veci rozhodol po 20 rokoch (okresný súd 17. januára 2018 vyhlásil v merite veci rozsudok v spojení s opravným uznesením z 9. apríla 2018), teda v napadnutom konaní bol s výnimkou prerušenia konania činný 12 rokov. Takúto extrémnu dĺžku konania už nemožno uspokojivo odôvodniť komplikovanou procesnou situáciou ani zložitou právnymi otázkami či potrebou znaleckého skúmania. Vzhľadom na takúto extrémnu dĺžku konania nepovažoval ústavný súd za potrebné hodnotiť tri východiskové kritériá pre posúdenie toho, či v danom prípade došlo k porušeniu čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru, teda zložitosti veci, správania účastníka konania a postupu súdu. Ani právne či skutkovo najnáročnejšie spory nesmú trvať takú dlhú dobu, lebo platí zásada „oneskorená spravodlivosť je odmietnutou spravodlivosťou“ (rozsudok ESLP vo veci Lopatin & Medvedevskiy proti Ukrajine z 20. 5. 2010, bod 75, sťažnosť č. 2278/03, I. ÚS 582/2015, I. ÚS 54/2016, I. ÚS 760/2016, IV. ÚS 21/2018). Inými slovami, ak nečinnosť súdu charakterizuje konanie ako celok, nemá význam hodnotiť sporadické úkony súdu (II. ÚS 200/05, I. ÚS 398/08, IV. ÚS 60/09, I. ÚS 76/09, I. ÚS 289/2010).

24. Ústavný súd už v minulosti vo viacerých svojich rozhodnutiach vyjadril, že medzi základné princípy právneho štátu patrí okrem iného aj právo na prejednanie veci bez zbytočných prietáhov, resp. právo na vybavenie veci v primeranej lehote, ktoré je nedeliteľnou súčasťou práva na spravodlivý proces garantovaného v čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru (I. ÚS 688/2014, I. ÚS 49/2015). V prípadoch extrémnych prietáhov v konaní dochádza k porušeniu práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov už samotnou dĺžkou súdneho konania, ktorá predlžuje stav právnej neistoty do takej miery, že sa právo na súdnu ochranu stáva iluzórnym, a teda ho ohrozuje vo svojej podstate (I. ÚS 39/00, I. ÚS 66/03, III. ÚS 113/07, III. ÚS 243/2017, III. ÚS 451/2017, II. ÚS 481/2017).

25. Vzhľadom na uvedené, poukazujúc na právne závery uvedené v náleze ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 187/2020 z 23. júna 2020 (v ktorom bolo vyslovené porušenie totožných práv žalovaného v 1. rade v napadnutom konaní), ústavný súd vyslovil porušenie základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C 298/1999 (výrok 1 tohto nálezu).

Posúdenie postupu krajského súdu v napadnutom konaní

26. Sťažovateľka v podanej ústavnej sťažnosti namietala aj prietahy v postupe krajského súdu. Zhodnotením postupu krajského súdu v napadnutom konaní ústavný súd konštatuje, že tento postupoval bezprietahovo a dĺžka konania sa predĺžila v dôsledku mimoriadnej pandemickej situácie na území Slovenskej republiky, preto uvedenú prekážku považuje ústavný súd za objektívnu skutočnosť brániacu skončeniu veci. Krajský súd o podanom odvolaní rozhodol rozsudkom sp. zn. 7 Co 103/2019 zo 17. júna 2020, ktorý bol okresnému súdu doručovaný 29. júna 2020. V dôsledku toho ústavný súd prijatej ústavnej sťažnosti sťažovateľky v časti smerujúcej proti krajskému súdu nevyhovел (výrok 4 tohto nálezu).

27. Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, prípadne nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, prípadne prikáže tomu, kto právo porušil, aby vo veci konal.

28. Vzhľadom na to, že po podaní ústavnej sťažnosti krajský súd vo veci rozhodol rozsudkom zo 17. júna 2020 a spis bol 29. júna 2020 vrátený okresnému súdu na účely doručenia tohto rozhodnutia procesným stranám, ústavný súd krajskému súdu v napadnutom konaní konať neprikázal, a preto tomuto návrhu sťažovateľky nevyhovelo (bod 4 výroku).

V.

Primerané finančné zadosťučinenie

29. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie (podobne § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde). Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti žiadala priznať finančné zadosťučinenie v sume 19 000 €.

30. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (I. ÚS 15/02, III. ÚS 10/02, III. ÚS 17/02, I. ÚS 257/08, III. ÚS 45/2012, IV. ÚS 132/2012, I. ÚS 70/2012).

31. Sťažovateľka požiadala o priznanie finančného zadosťučinenia vo výške 19 000 € vo vzťahu k okresnému súdu a vo výške 2 000 € vo vzťahu ku krajskému súdu. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že predmetom sporu sú náklady za služby spojené s užívaním bytu a ich výška (sociálny aspekt), pričom priamym dôsledkom takéhoto dlhotrvajúceho sporu je navyšovanie dlžnej sumy o úroky z omeškania. Materiálnym dôsledkom extrémnych

prieťahov okresného súdu v napadnutom konaní je trojnásobné až štvornásobné navýšenie pôvodne dlžnej sumy s priamym negatívnym dopadom na sťažovateľku.

32. Vychádzajúc zo záveru o existencii extrémnych prieťahov napadnutom konaní, o charaktere predmetu konania a jeho významu pre sťažovateľku vrátane skutočnosti niekoľkonásobného navýšenia dlžnej sumy v dôsledku navýšenia úrokov z omeškania v dôsledku týchto prieťahov, s poukazom na judikatúru ESĽP v obdobných veciach (rozsudky ESĽP vo veci Martin Castro a iní proti Portugalsku z 10. 6. 2008, vo veci Engelhardt proti Slovenskej republike z 31. 8. 2018, séria rozsudkov vo veciach Apicella, Cocchiarella, Ernestina Zullo, Guisepe Mostacciuolo č. 1, Guisepe Mostacciuolo č. 2, Giuseppina a Orestina Procaccini, Musci a Riccardi Pizzati proti Taliansku z 10. 11. 2004, ale taktiež aj I. ÚS 17/2011, III. ÚS 85/2019, III. ÚS 119/2019, III. ÚS 36/2020) priznal ústavný súd sťažovateľke za celú dobu neprerušeného konania sumu 6 000 € (výrok 2 tohto nálezu), a to v zhode so skorším nálezom ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 187/2020 z 23. júna 2020 týkajúcim sa toho istého konania a [REDAKOVANÉ] ako žalovaného v 1. rade (popri sťažovateľke ako žalovanej v 2. rade). Vo zvyšnom rozsahu (vo vzťahu ku krajskému súdu v celom rozsahu) ústavný súd návrhu sťažovateľky nevyhovel (bod 4 výroku).

Trovy konania

33. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

34. Ústavný súd priznal sťažovateľke trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom za tri úkony právnej služby vykonané v roku 2020 pozostávajúce z prevzatia a prípravy zastupovania, písomného podania sťažnosti ústavnému súdu a písomného vyjadrenia z 20. augusta 2020. Vychádzal pritom z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Podľa § 11 ods. 2 v spojení s § 3 ods. 1 vyhlášky je odmena advokáta (základná tarifa) v konaní

pred ústavným súdom za jeden úkon právnej služby vykonaný v roku 2020 1/6 z výpočtového základu zo sumy 1 062 €, čo predstavuje za jeden úkon právnej služby odmenu v sume 177 €, a režijný paušál je v sume 10,62 €, a teda v celkovej súhrnnej sume 562,86 €, ku ktorej treba pripočítať 20 % daň z pridanej hodnoty, teda suma trov konania je v celkovej výške 675,43 €. Z týchto dôvodov rozhodol ústavný súd tak, ako to je uvedené v bode 3 výroku tohto nálezu.

35. S poukazom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, sa pod právoplatnosťou rozhodnutia uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumie jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 8. septembra 2020

Miroslav Duriš
predseda senátu